

HITZAURREA

Pello Huiziren *Gogoako lan ia guztiak*

Pello Huizi Petrikorena
Arano, 1942-11-27/Bermeo, 2023-03-30

Urtebete pasatu da dagoeneko Pello Huizi Petrikorena zendu zenetik. Gutako batzuen Psikologia irakaslea izan zen; Psikologiako ikertzaile gisa gu gehienon lankide eta guztion lagun atsegin izan zen ILCLI institutuan eta, hemen batu ditugun lanok erakusten duten legez, lan handia egin zuen gure *Gogoan* ere. Horregatik eskaini nahi izan diogu ale berezi hau, bertan argitaratu zituen lan *ia* guztiekin.

Kanpoan utzi dugu, hasteko, Chomskyren “A Review of B. F. Skinner’s *Verbal Behavior*” testuaren itzulpena; lehenik 2005ean argitaratu zena (*Gogoia* V-1: 9-50) eta, bertsio berrian, 2018an argitaratu zena (*Gogoia* 17: 45-87). Eta kanpoan utzi ditugu, baita ere, *Gogoaren* hasieran idatzi zuen liburu-aurkezpen labur saldoa ere. Hori da alearen izenburuak daraman *ia* horren arrazoia.

Ez dira guztiak, baina asko dira, nahikoa baino gehiago, eta kalitate handikoak. Ale bakar batean denak batera topatzea ongi etorria izango delakoan gaude. Horixe da gure esperantza. Eta hauxe gure aitortza apala.

Jaso ditugun lanak *Gogoan* argitaratu ziren atalen arabera sailkatuta dakartzagu hona, hizkuntza eta formatu kontuak eguneratuta. *Zabal-zehatz be-*

Nola aipatu / How to cite: Acosta, Josu; Garmendia, Joana; Korta, Kepa eta Zubeldia, Larraitz (2024). “Pello Huiziren *Gogoako lan ia guztiak*”, *Gogoia*, 24, 1-4. (<https://doi.org/10.1387/gogoa.26053>).

giratuz atalean, gai edo alor jakin bati buruzko begiratu panoramikoa —*state of the art* modukoa— eskaintzen zuten lanak dira; eskizofrenia eta hizkuntzari buruzkoa, psikolinguistikaren historiari buruzkoa, pentsamenduaren psikologiari buruzkoa eta argumentazioaren historiari buruzkoa dira atal honetarako idatzi zituenak. Artikuluaren atalean, bere doktore-tesiaren gaia-rekin zerikusia duena argitaratu zuen lehenik, arrazoibide deduktiboan formaz gain edukiak daukan eraginari buruzkoa. Beste biek azken urteetan gehien landu zuen gai bat dute hizpide: emozioak. Bukatzeko, *Gogoan* argitaratu zituen zortzi liburu-kritikak bildu ditugu. Prosa akademikoan ez dira liburu-kritikak gutxietsi behar. Batzuetan, horietan ikus daiteke argien zein diren ikertzaile baten benetako interesak eta usteak. Gogoratu Pellok itzultitako Chomskyren lana ere liburu-kritika bat dela, zientzia kognitiboetarako iraultzaile gertatu ziren ideiak hortxe plazaratu zituela. Pello Huiziren lanek, liburu-kritikek barne, ez dute akaso horren eduki iraultzailea —nork egin du halakorik, Chomsky eta halako figura erraldoiez aparte?—, baina aitzindari izan dira euskarazko zientzia kognitiboaren aberrian.

Pello Huizi (1942-2023)

(Biografia txiki bat, Kepa Kortak idatzia, honako testu honetatik hartua: “Azken orenak dute GOGOIA kolpatu”, *Gogoia* 23, 3-10)

Gertatu eta egun batzuetara jakin genuen Pelloren heriotzaren berri. Martxoaren 30ean, Bermeon, hil zela dio egunkariko eskelak, baina apirilaren 3an jakin genuen, Psikologia Fakultateko mezua jaso genuenean. Tolosan egina ziotela hileta apirilaren 1ean, eta informazio gutxi gehiago.

Frantziskotarra zen Pello, eta apala. Apala eta frantziskotarra. Anaia txikia (*frater minor*). Ez dakit, bere kasuan, bi ezaugarri horien arteko erlazio kausalik badagoen, baina zinez zen apala eta umila.

Aranon jaio zen, zortzi seme-alabako familia batera, eta hamar urte bete zituenerako Arantzazura bidalia zuten, frantziskotar ikasketak egiteko. Hiru urte egin zituen Arantzazun, bi Foruan, bat Zarautzen, hiru Oliten eta beste lau berriro Arantzazun. Ezin dut irudikatu ere egin zein gogorrak egin behar izan zitzaizkion Pello ume lotsatiari Arantzazuko urte horiek. Zigor fisikoa sarri erabiltzen zutela entzuna dut, baina Pellori bi aipamen —bi baieztapen, ez bi kexu— soilik aditu nizkion urte haiei buruz: Arantzazun urte oso bat ohean pasatu behar izan zuela gaixo, hain zuzen, organoa jotzen ikastea tokatzen zitzaionean; eta lauzpabost urte pasatu behar izan zituela Aranoko baserrira itzuli eta ama berriz ikusi ahal izan zuen arte. EHUtik erretiroa hartu zuenean, gogo eta diziplina handiz heldu zion Donostian piano-eskolak hartzeari. Nerabearoko amaren galerak utzitako hutsunea betetzeko modurik topatu zuen ez dakit.

Teologia ikasketak eginda atera zen Arantzazutik. Filosofia ikasi zuen Olin. Madrilgo unibertsitate Complutensera bidali zuten, 1969an, Psikologia ikasketak egitera. Orduan hasi zen pentsamenduaren, hizkuntzaren eta arrazoitzearen psikologian espezializatzen. Lizentzia bukatu eta Arantzazura itzuli zen irakasle lanetarako, eta, han beste lau urte eginda, UZEIra batu zen, 1978an, Joseba Intxaustiren gidaritzapean. Berak hartu zuen *Psikologia Hiztegia* egiteko ardura nagusia.

1982ko azaroan EHUKo Filosofia eta Hezkuntza Zientzian Fakultatean hasi zen irakasle, eta orduko irakaskuntzarako baldintzen harira, 1986an egin zuen lizentzia-tesia “Escalas de sinceridad en función de instrucciones, inteligencia y sexo” (“Zintzotasun-eskalak, jarraibide, adimen eta sexuaren arabera”) izenburuarekin Madrilgo Complutensean (Huizi 1988). Doktore-tesia, berriz, 1994an burutu zuen, EHUn, beste izenburu honekin: *Nortasunaren eta edukiaren ondorioak arrazoibide silogistikoan* (Huizi 1994).

1983an, unibertsitate-ikasketekin hasi nintzenean, Pello izan nuen lehen irakasleetako bat. Selektibitatea euskaraz egiten zen lehen urtekoak ginen, eta euskaraz zen filosofia, psikologia eta pedagogiako lehen urte komuna. Psikologiarako sarrera ematen zigun Pellok, nongoa zen asmatzen uzten ez zuen euskara batu gardenean.

1993-94.ean, ILCLiren sorrerak batu gintuen atzera. Biok ere irakasle eta ikertzaile ginen orduan, baina ni haren ikasle izana nintzen, eta gizalegezko begirune akademiko eta pertsonala zor niola sentitzen nuen. Hierarkia iraultzen zuen, ordea, elkar ikusten genuenero. Ikaslea bera bazen bezala jokatzeko nirekin, eta ezinegona eragiten zidan. Frantziskotar izaerari egozten nion egoeraren absurdoa, hasieran. Apaltasuna edo umiltasuna berezkoa zuela pentsatu nuen gero. Eta lotsarekin ere nahasten zuela; umore pittin batez bustitako lotsaz (xamurrak egin zitzaizkidan Donostiako eskolako ikasurte bukaerako kontzertuan jotzea egokitzen zitzaiola-eta aitortu zizkidan nerbioak eta lotsak, 60 urteak aspalditxo pasata zituen gizon baten larrurako).

ILCLikide konprometitua eta langilea zen, eta, besteok bezala, ingelesarekin borrokan ibili zen, euskaldunok nazioartean jarduteko behar genuen komunikazio-baliabide gisa. Baina euskara zuen konpromiso nagusi, eta *Gogoarekin* sutsuki engaiatu zen, 2000. urtearen bueltan sortze-lanetan hasi ginenean. Testuak idatzi zituen, itzuli, ebaluatu eta zuzendu. Eta gutxitan erabiltzen zuen telefonoa edo e-maila. ILCLira etortzen zen (Donostiako Mirakruz gaineko Villa Asuncionekeo egoitzara, batez ere) testua bertatik bertara, paperean eta disketean ematera, eta aipatu beharrekoak aipatzera. Etenaldi komenigarria egiteko aukera ere ematen zigun, bestelakoez hitz egiteko. As-tean behin gutxienez, eguna ere ematen zuen, berari egokitutako mahaian. Ezin txukunago izaten zuen beti mahaigain hura.

65 urte bete zituen egun berean, 2007ko azaroaren 27an, hartu zuen erretiroa EHUtik. Eta gustura hartu ere, irakaskuntza-lanei dagokienez,

behintzat. Nazka-nazka eginda zegoen eskolekin. Ikasle asko zeukan. Eta gero eta lotsagabeagoak, adin bateko pertsona apalaren aurrean, lotsagabe-tuagoak. Sufritu egin zuen Pellok azken urteetako eskolekin. Erretiroa liberazioa izan zen beretzat.

Segitu zuen ILCLira etortzen, Donostiako etxetik oinez campusera, edo Tolosakotik trenez. Lanen bat ekartzen zuen eta, normalean, solasaldi labur baterako gonbita. Horietako batean, liburutegitik liburuak maileguan hartzeko Psikologiako lankide baten txartela erabiltzen zuela esan zidan, EHUK e-mail helbidearekin batera liburutegi-txartela kendu ziola-eta erretiratu eta biharamunean bertan. Nola hala konpondu genuen hura (uste dut, oro har, EHUK erretiratuei ostikoa —eta gizezkoiei gorbata; emakumezkoiei zapia edo— ematen jarraitzen duela unibertsitatea berriz zapal ez dezaten). Oho-rezko Kide Emeritu (*Emeritus Honorary Fellow*) izendatu genuen ILCLIn, egi-ten segitzen zuen lana aitortzeko.

Osasuna kaskartzen joan zitzaion neurrian, gero eta gutxiago ikusten genuen. Azkenaldian Bermeoko frantziskotarren etxean bizi zela, Gurutzetako ospitaletik eta, hala, bihotzak eskatzen zuen artatzetik hurbilago, horixe zen hari buruz jaso nuen azken-aurreko berria. Ez zenez telefonoa edo e-maila erabili zalea, orain ia bi urte Jesus Mari hil zenean, ez nuen modurik izan berria zuzenean emateko. Kezka ere eragiten zidan berriak zer eragingo zion bihotzean. Bihotza ahula baitzuen anaia txikiak.

Josu Acosta, Joana Garmendia, Kepa Korta eta Larraitz Zubeldia

Argitaratzaileak